

**ArcheoPro Archeologisch rapport
Nr 9108**

**Kersboompjesweg, Simpelveld
Gemeente Simpelveld
Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O);
Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek**



Rob Paulussen
Tom Deville

Februari 2010

ArcheoPro

ArcheoPro Archeologisch rapport Nr 9108

Kersboompjesweg, Simpelveld Gemeente Simpelveld Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek

Colofon

Opdrachtgever: de heer H. Zieltjens, Kersboompjesweg 1, 6369 WC, Simpelveld
Status: versie 08-02-2010

Projectcode : 09-247-S Kersboompjesweg, Simpelveld
Bestandsnaam : ArcheoPro, Kersboompjesweg, Simpelveld, 2010 02 08
Opgesteld conform KNA 3.1
Archis onderzoeksmelding (CIS nummer): 38.320
Bevoegd gezag: Gemeente Simpelveld
Opslagplaats documentatie: Provincie Limburg

Auteur: Rob Paulussen, Tom Deville
Projectleider : Rob Paulussen
Projectmedewerkers: Rob Paulussen
Onderaannemers: nvt
Autorisatie: Drs. R.P. Exaltus; senior-archeoloog



ISSN : 1569-7363

Uitgegeven door Souterrains, Partner of ArcheoPro
© Copyright 2008 Souterrains, Maastricht

Souterrains, Partner of ArcheoPro

Holdaal 6 Tel : 0(0 31) 43 3672586 BTW: NL.1575.24.541.B01 Kamer van Koophandel Zuid Limburg: 14066883
NL 6228 GH Maastricht Fax: 0(0 31) 43 3672585 e-mail: j.orbons@souterrains.nl ING-bank: 8980640
Nederland Mobiel: 0(0-31) 6-15 071 366 www.souterrains.nl IBAN: NL77INGB0008980640BIC/ Swift: INGBNL2A

Inhoudsopgave:

Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	5
1.1 Algemeen.....	5
1.2 Locatiegegevens:.....	5
1.3 Onderzoek.....	5
2 Bureauonderzoek.....	7
2.1 Methode en bronnen.....	7
2.2 Geo(morfo)logie, aardkunde en bodem.....	8
2.3 Archeologie.....	13
2.4 Informatie amateurarcheologen.....	14
2.5 Historie.....	16
2.6 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel.....	20
2.7 Onderzoeksstrategie.....	21
3 Veldonderzoek.....	23
3.1 Verrichte werkzaamheden.....	23
3.3 Resultaten en interpretatie booronderzoek.....	23
4 Conclusies en aanbevelingen (selectieadvies).....	26
Verklarende woordenlijst.....	27
Archeologische tijdschaal.....	27
Bronnen.....	27
Literatuur.....	28
Bijlage 1: Boorbeschrijving.....	30

Samenvatting

Op 8 december 2009 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Kersboompjesweg te Simpelveld.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische nederzettingsresten daterend vanaf het neolithicum tot en met de Romeinse tijd. Op basis van de ligging en het recente historische gebruik van het plangebied, is het oorspronkelijke bodemprofiel waarschijnlijk sterk verstoord.

Om de bodemopbouw en eventuele bodemverstoring in beeld te brengen, zijn binnen het plangebied zes boringen gezet met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm. Uit dit verkennend booronderzoek blijkt dat de bodem binnen het plangebied sterk verstoord is als gevolg van graafwerkzaamheden in de 19^e en 20^e eeuw tot een diepte van 30 tot 120 cm -mv. Het noordelijk deel van het plangebied (huidige weiland) is daarbij volledig afgegraven. De oorspronkelijk B-horizont ontbreekt hier volledig. Baksteenpuin wijst erop dat dit waarschijnlijk gebeurd is door toedoen van de voormalige steenfabriek SIM. Van het zuidelijke deel van het plangebied (huidige tuin met woning) is de toplaag volledig verwijderd en resteert enkel nog plaatselijk het onderste deel van de oorspronkelijke B-horizont (boring 5 en 6). Aangenomen mag worden dat dit een gevolg is van de aanleg van de spoorlijn Maastricht-Aken en de bouw van het seinwachtershuis in 1870. Aannemelijk is dat hierbij ongeveer 1,0 tot 1,5 meter oorspronkelijke bovengrond is afgegraven.

Gezien de intensieve en omvangrijke (sub)recente verstoring van de bodem en het ontbreken van enige archeologische indicatoren, kan de archeologische verwachting voor het plangebied voor alle perioden worden bijgesteld naar laag. De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om ter plaatse van het plangebied archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden op voorhand rekening zou moeten worden gehouden.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

- Opdrachtgever: de heer H. Zieltjens, Kersboompjesweg 1, 6369 WC, Simpelveld
- Geplande ingrepen: aanbouw achtergevel vrijstaande woning
- Datum uitvoering veldwerk: 8 december 2009
- Archis onderzoeksmelding (CIS nummer): 38.320
- Opgesteld conform KNA 3.1.
- Bevoegd gezag: Gemeente Simpelveld
- Bewaarplaats vondsten: Provincie Limburg
- Bewaarplaats documentatie: Provincie Limburg

1.2 Locatiegegevens:

- Provincie: Limburg
- Gemeente: Simpelveld
- Plaats: Simpelveld
- Toponiem: Kersboompjesweg
- Globale ligging: circa 500 meter ten zuidoosten van de kern van Simpelveld, ingesloten door de spoorlijn Maastricht-Kerkrade en de aftakking van deze lijn richting Aken.
- Hoekcoördinaten plangebied:
 - o 197.255 / 315.888
 - o 197.282 / 315.850
 - o 197.274 / 315.786
 - o 197.220 / 315.818
- Oppervlakte plangebied: 0,23 ha
- Eigendom: de heer H. Zieltjens
- Grondgebruik: woning, tuin, paardenstal, oprit, weiland
- Hoogteligging: ± 158 m +NAP
- Bepaling locaties: GPS Garmin, meetlinten
- Onderzoeksgebied bureauonderzoek: Cirkel met een straal van één kilometer rond het centrum van het plangebied

1.3 Onderzoek

Op 8 december 2009 is door ArcheoPro een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) uitgevoerd op een terrein aan de Kersboompjesweg te Simpelveld.

Het archeologisch onderzoek betrof een Inventariserend Veldonderzoek Overig (IVO-O) met bureaustudie. Het bureauonderzoek heeft tot doel om op basis van beschikbare informatie te komen tot een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel. Het Inventariserend Veldonderzoek heeft vervolgens tot doel om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoord worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

ArcheoPro voert haar onderzoeken uit conform de hiervoor vastgelegde normen en richtlijnen en is door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) vergunning verleend tot het verrichten van bepaalde archeologische werkzaamheden in het kader van het doen van

opgravingen, bestaande uit prospectie door middel van booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd door R.P.A. Paulussen Bc. (geograaf).



Figuur 1: De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode en bronnen

Tijdens het bureauonderzoek wordt door de bestudering van beschikbare bronnen, kennis vergaard omtrent de bodem en geologie van het onderzoeksgebied en de hierin bekende en te verwachten archeologische waarden.

Aan de hand van de resultaten van het bureauonderzoek kan de beste aanpak voor het veldonderzoek worden bepaald.

Hierbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd (voor bronvermelding; zie ook literatuurlijst, dit geldt ook voor de kaarten die in de tekst opgenomen zijn):

- Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
- Archeologische MonumentenKaart (AMK)
- ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Gemeente Simpelveld, archeologische verwachtings- en cultuurhistorische advieskaart
- Bodemkaart van Nederland, Blad 61-62 West en oost Maastricht-Heerlen, 1:50.000
- Geomorfologische kaart van Nederland, kaartblad 59 Genk - 60 Sittard - 61 Maastricht – 62 Heerlen, 1:50.000
- Geologische kaart van Zuid-Limburg (oppervlaktekaart), 1:50.000
- Geologische kaart van Zuid-Limburg (pre-Kwartair), 1:50.000
- Geologische kaart van Zuid-Limburg (Maasafzettingen), 1:50.000
- Tranchotkaart 1805
- Kadastrale minuutplan met aanwijzende tafels, 1832
- Grote historische atlas van Nederland 1:50.000 1838-1857 (Deel Zuid)
- Grote historische topografische atlas van Nederland, provincie Limburg 1:25.000 1894-1926
- Atlas van topografische kaarten Nederland 1955-1965, 1:50.000
- De geschiedenis van het Zuid-Limburgse cultuurlandschap, J. Renes 1988

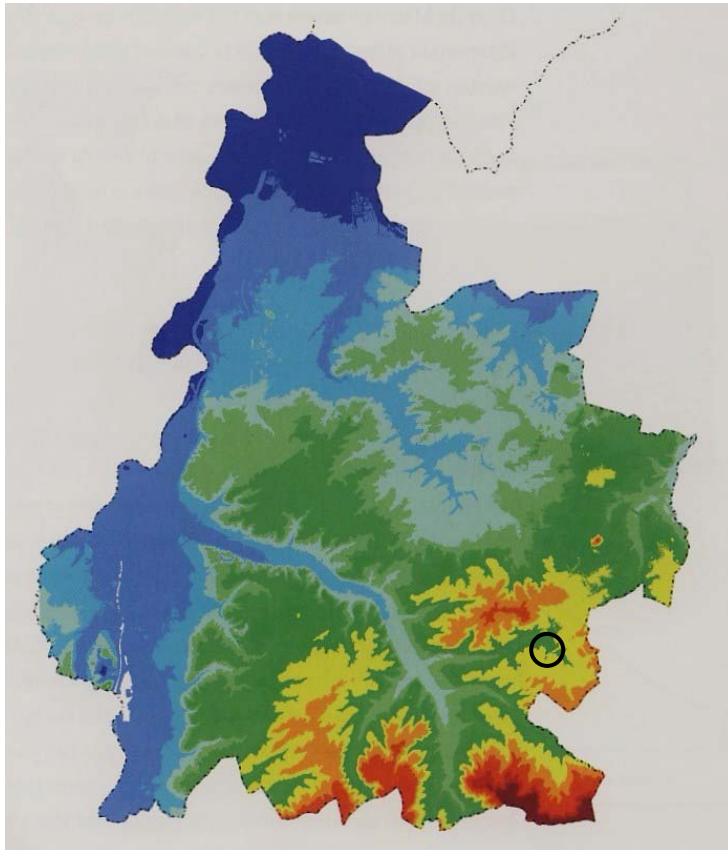


Figuur 2: Luchtfoto met daarop rood omljnd het plangebied.

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied ligt binnen het Zuidlimburgse lössgebied op het zogenaamde Plateau van Bahneheide. Dit plateau is een relatief vlak erosieterras in het dal van de Vroeg-Pleistocene Oost-Maas. Het plateau wordt in het noorden begrensd door het dal van de Eyserbeek en in het zuiden door het dal van de Selzerbeek.

De ondergrond bestaat uit zeer dikke pakketten grof Maasgrind en –zand, afgezet tijdens het Vroeg-Pleistoceen (Tiglien, ca. 1,8 miljoen jaar BP). Deze zanden en grinden behoren tot de afzettingen van Simpelveld, Formatie van Tegelen. De fluviatiele terrasafzettingen zijn tijdens de laatste ijstijd (het Weichselien, ca. 50.000-20.000 jaar BP) afgedekt met een pakket eolische löss (leem) behorende tot de afzettingen van Schimmert, Formatie van Boxtel. De dikte van het lösspakket kan plaatselijk meer dan 10 meter bedragen maar varieert, mede als gevolg van erosie, sterk.



Figuur 3: Reliëfkaart van Zuid-Limburg op basis van het AHN met ligging van het plangebied (cirkel)

Het reliëf van het Plateau van Bahneheide wordt vooral bepaald door de zogenaamde droogdalen, in eerste instantie ontstaan onder periglaciaire omstandigheden gedurende de laatste fase van de laatste ijstijd en verdiept of weer opgevuld onder invloed van ontbossing gedurende het Midden- en Laat-Holoceen. Centraal op het plateau zijn deze droogdalen vrij ondiep, meer naar de randen zijn ze meestal diep ingesneden en vaak asymmetrisch van vorm.

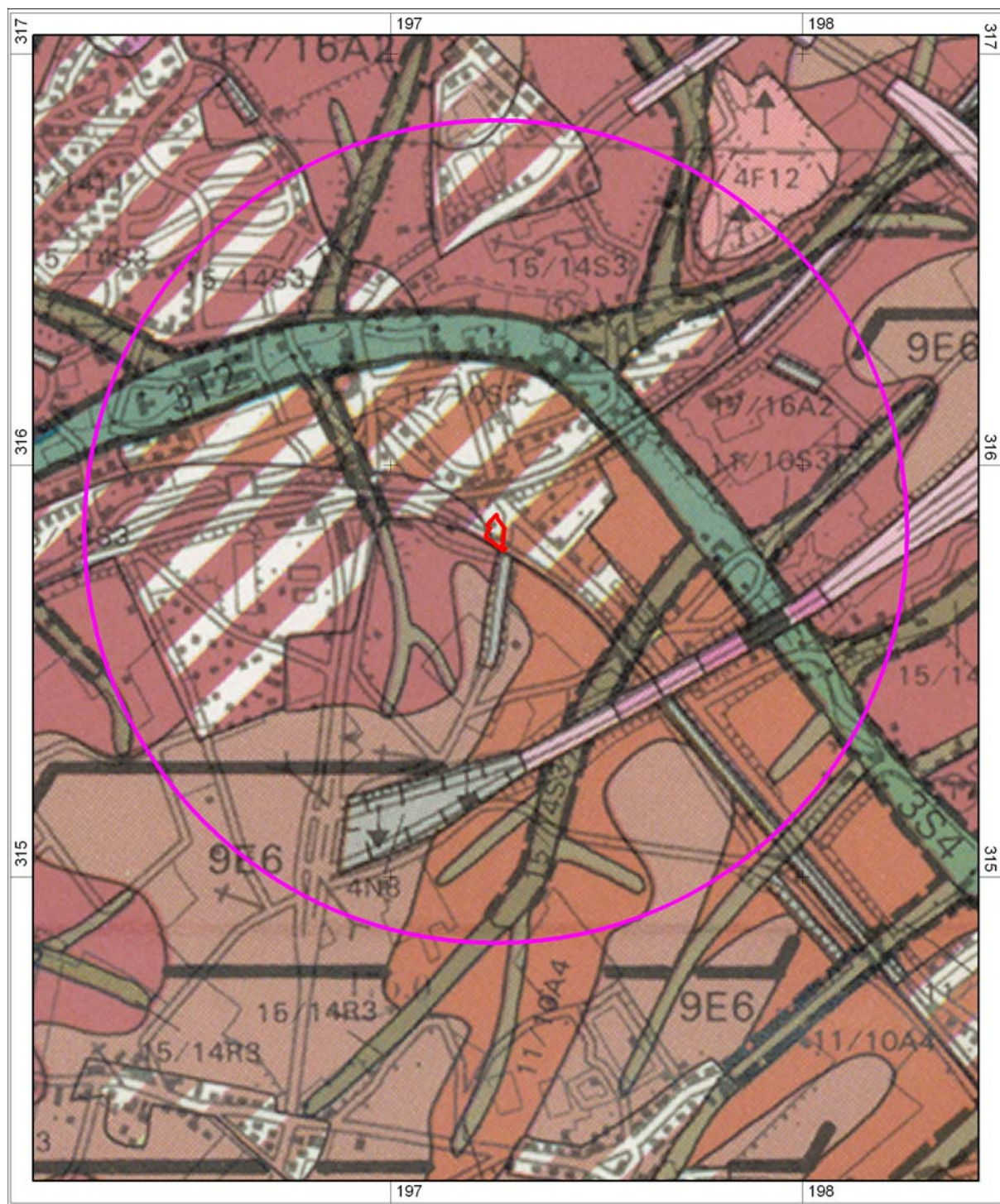
In de oorspronkelijke glaciële lössleem op de plateaus, zijn gedurende het Holocene zogenaamde brikgronden ontstaan met een kenmerkende roodbruine, relatief lutumrijke B-horizont. In de door erosie gevormde secundaire löss, het zogenaamde colluvium, worden polder- en ooivaaggronden zonder duidelijke B-horizont, aangetroffen.

Het plangebied ligt geomorfologisch gezien op een lösswand of afbraakwand (Figuur 4, legenda eenheid 11/10A4 en 17/16A2), hellingklasse B (2-5 %). Deze löss- of afbraakwand vormt de overgang tussen de plateaurest in het zuidwesten (Figuur 4, legenda-eenheid 9E6) en de laaggelegen beekdalbodem van de Eyserbeek in het noordoosten (Figuur 4, legenda-eenheid 3T2). Het onderzoeksgebied is niet vlak maar helt af in de richting van dit beekdal. De Eyserbeek watert af in de richting van de Geul.

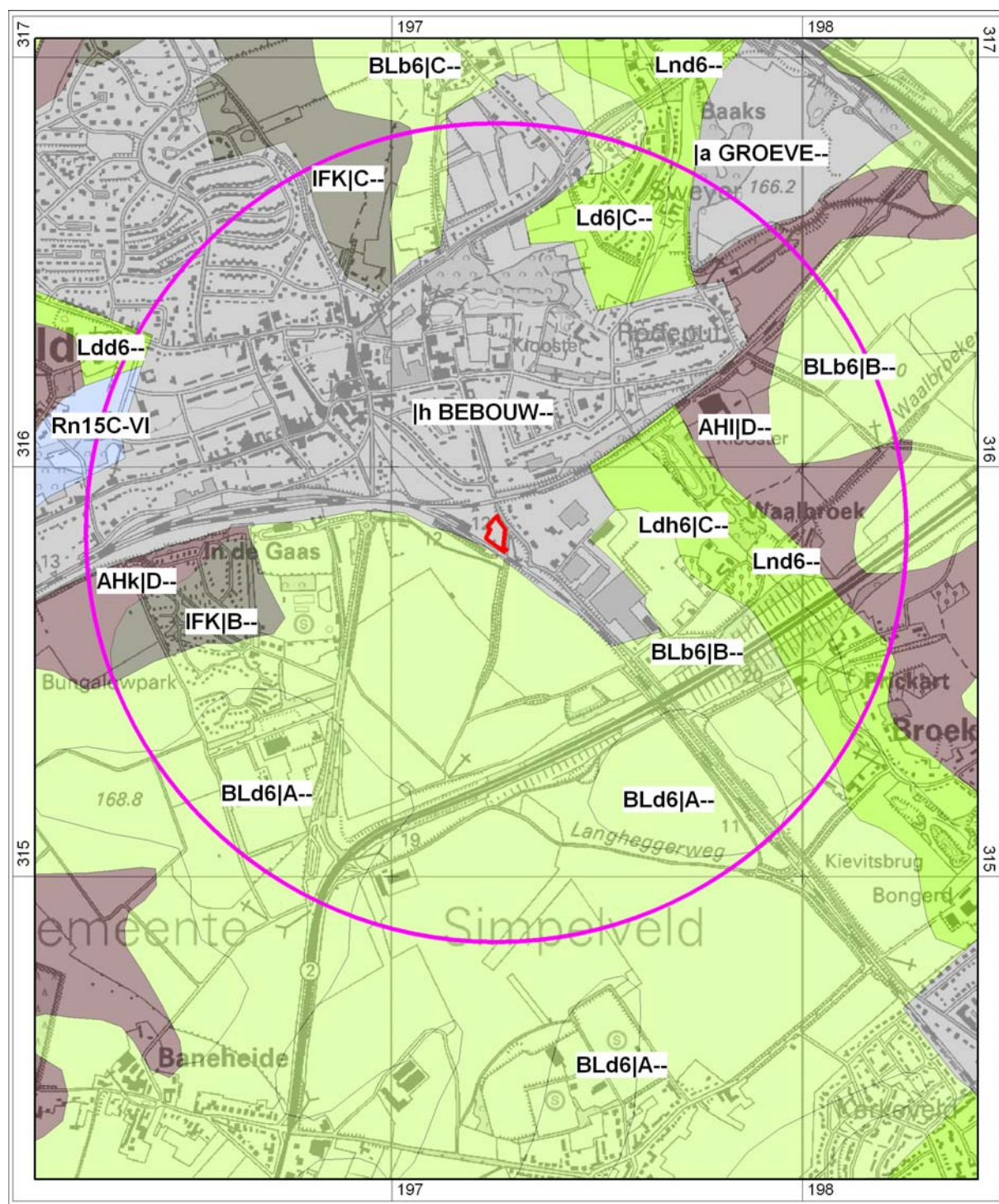
De bodems ter plaatse van het plangebied zijn volgens de bodemkaart van Nederland niet gekarteerd maar bestaan waarschijnlijk uit bergbrikgronden in siltige lössleem (figuur 5, legenda-eenheid BLb6). Dit zijn onthoofde radebrikbodems met een Ap-Bt-C profielopbouw en gekenmerkt door de als gevolg van lutum- en ijzeraanrijking relatief vaste roodbruine Bt-horizont; de E-horizont ontbreekt en de Ap-horizont (ploegvoor) heeft zich in de Bt-horizont ontwikkeld. Het voorkomen van dit type bodems wijst er op dat er bodemerosie heeft plaatsgevonden. De dikte van het lösspakket waarin deze bodems zijn gevormd is niet bekend.

Het beeld dat de AHN verschaft (figuur 6) sluit duidelijk aan op de bestaande geomorfologische informatie. Duidelijk is te zien dat het plangebied op de overgang van het plateau naar het beekdal ligt. De afstand tot het permanent watervoerend dal van de Eyserbeek bedraagt ongeveer 450 meter.

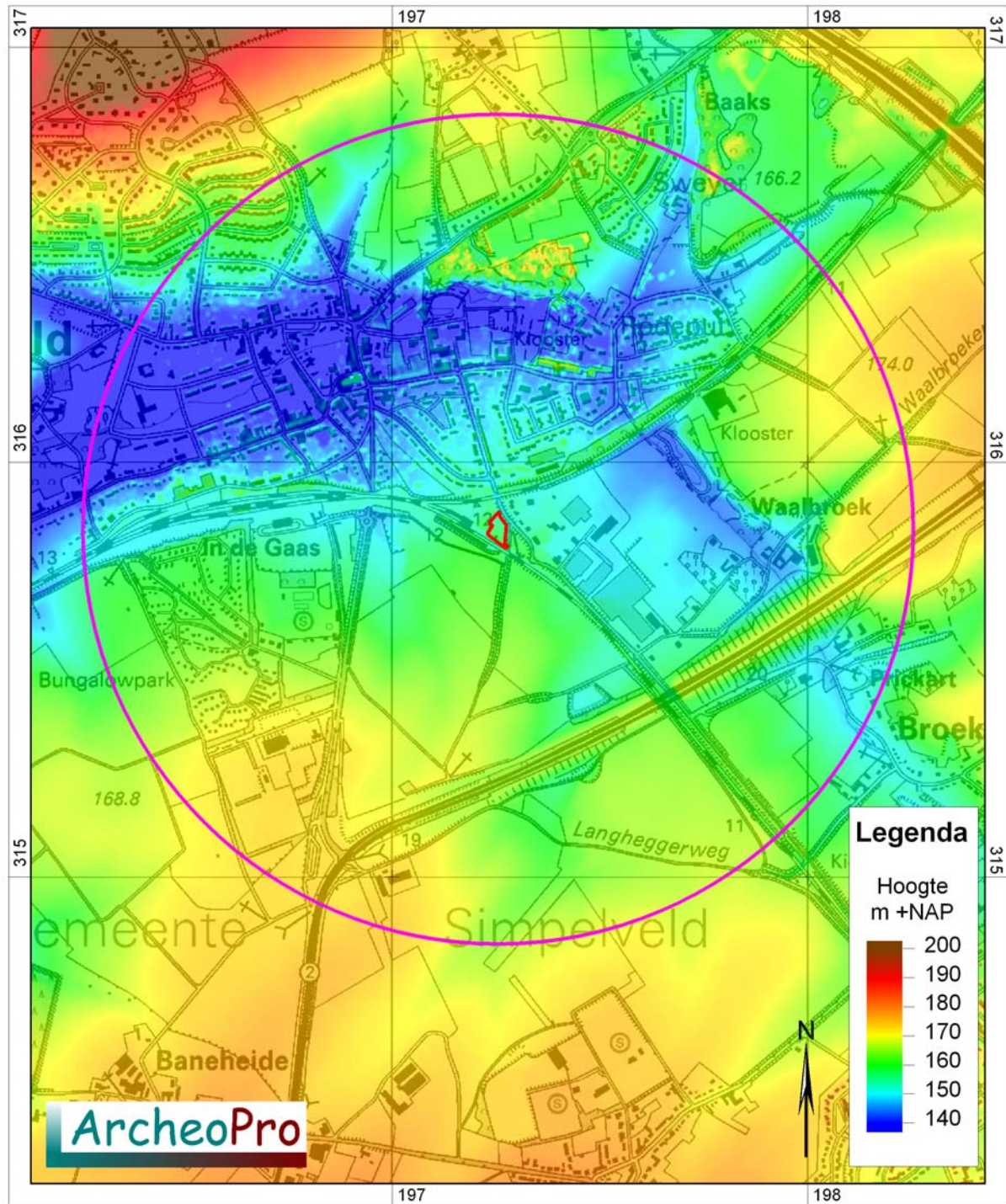
De Kersboompjesweg zelf is oorspronkelijk een holle weg, ontstaan door watererosie langs een van oorsprong onverharde verbindingsweg tussen de historische kern van Simpelveld in het beekdal en het plateau.



Figuur 4: Uitsnede uit de geomorfologische kaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.



Figuur 5: Uitsnede uit de bodemkaart met daarin rood omlijnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.



Figuur 6: Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland met daarin rood omljnd het plangebied met daaromheen de cirkel die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

2.3 Archeologie

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW 3.0) ligt het plangebied in een niet gekarteerd gebied. Op basis van aangrenzende kaartenheden wordt binnen het plangebied een middelhoge trefkans verwacht. Ook de gemeentelijke archeologische verwachtingenkaart (figuur 7) geeft voor het plangebied een middelhoge verwachting aan.

Binnen een straal van ca. 1 km liggen diverse waarnemingen, onderzoeksmeldingen en monumenten. Ten noordwesten van het plangebied ligt op ongeveer 450 m de oude kern van Simpelveld. Een tweede archeologisch monument ligt ongeveer 650 meter ten noordoosten van het plangebied. Het betreft de kleine historisch kern Rodeput. Beide monumenten liggen in het beekdal of pal ten noorden hiervan. Binnen de oude kern van Simpelveld zijn in het begin van de vorige eeuw diverse vondsten uit de Romeinse tijd gedaan, waaronder de bekende sarcofaag van Simpelveld, die zich nu in het RMO bevindt.

Binnen het onderzoeksgebied zijn tot op heden diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het merendeel hiervan is uitgevoerd in en rondom de historische kern van Simpelveld. In de directe nabijheid van het plangebied zijn drie onderzoeken uitgevoerd. Pal westelijk van het plangebied is in 2005 door Bilan een booronderzoek verricht ten behoeve van de aanleg van de Vroenkuilenweg. Hierbij zijn geen archeologische waarden aangetroffen en is geen vervolgonderzoek geadviseerd. In 2007 is door RAAP op het pal oostelijk van het plangebied gelegen industrieterrein een bureau- en verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hierbij is geconstateerd dat de bodem ter plaatse grotendeels verstoord is tot minimaal 120 cm -mv.

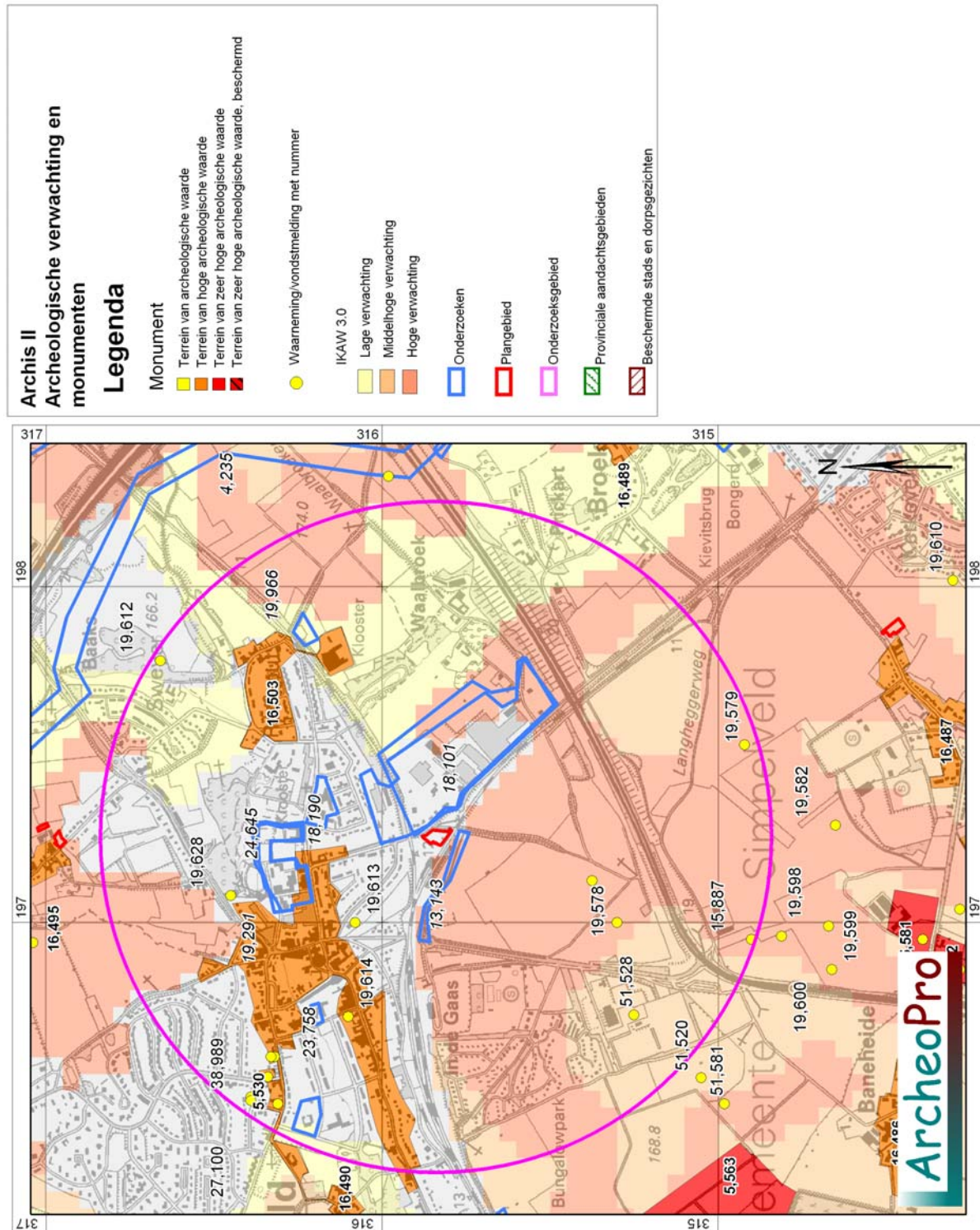
Tabel: Monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen uit ARCHIS II

Monumenten				
nummer	X coördinaat	Y coördinaat	periode	omschrijving complex
16.490	196.923	316.284	Romeinse tijd en middeleeuwen	oude kern van Simpelveld
16.503	197.684	316.320	middeleeuwen	oude kern van Rodeput
Vondstmeldingen				
nummer	X coördinaat	Y coördinaat	periode	omschrijving complex
19.578	197.000	315.300	mesolithicum	nederzetting
51.528	196.725	315.248	middeleeuwen	onbekend
19.613	197.000	316.084	vroege middeleeuwen	onbekend
19.614	196.721	316.100	Romeinse tijd	nederzetting (muurfundatie)
19.628	197.081	316.452	middeleeuwen	grafveld
38.994	196.459	316.310	Romeinse tijd	hypocausttegels badgebouw
38.990	196.539	316.339	Romeinse tijd	villa-gebouw
38.991	196.599	316.330	Romeinse tijd	grafveld, askist
38.978	196.600	316.320	Romeinse tijd	grafveld, 3 sarcofagen
409.868	197.167	316.300	late middeleeuwen	aardewerk, baksteen, fosfaatvlekken in colluvium
406.409	197.122	315.379	ijzertijd	onbekend
803	196.401	316.012	Middeleeuwen	onbekend

804	196.919	316.485	Romeinse tijd	onbekend
805	197.450	316.056	Nieuwe tij	onbekend
onderzoeksmeldingen				
nummer	X coördinaat	Y coördinaat	periode	omschrijving
647	196.468	316.350	nvt	RAAP, 2009
39.225	196.422	316.215	nvt	Bureau- en booronderzoek, Synthebra, 2008
30.227	197.728	316.192	nvt	Booronderzoek, Synthebra, 2008
28.858	197.180	316.290	nvt	Becker en van de Graaf, 2007
23.346	197.351	316.187	nvt	Booronderzoek, RAAP, 2007
25.245	197.865	316.232	nvt	Booronderzoek, RAAP, 2007
34.859	197.110	316.187	nvt	Booronderzoek, Becker en van de Graaf, 2009
13.598	197.107	315.819	nvt	Booronderzoek, Bilan, 2005
22.191	197.500	315.790	nvt	Bureauonderzoek RAAP, 2007
31.981	197.500	315.790	nvt	Booronderzoek RAAP, 2007

2.4 Informatie amateurarcheologen

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom met omliggende bebouwing en tuinen en is in gebruik als privétuin en weiland. In verband hiermee zijn hier geen waarnemingen van amateur-archeologen te verwachten.



Figuur 7: Kaart met Archis-gegevens met daarop een cirkel met een straal van één kilometer rond het plangebied die de buitengrens van het onderzoeksgebied aangeeft.

2.5 Historie

De eerste vermelding van het toponiem 'Simpelveld' dateert uit 1155 AD. De toenmalige aanduiding luidde 'Semplouei'. De naam is ontstaan uit het Gallo-Romaanse 'Sempervivetum', dat 'altijd groen' betekend (van Berkel en Samplonius, 2006).

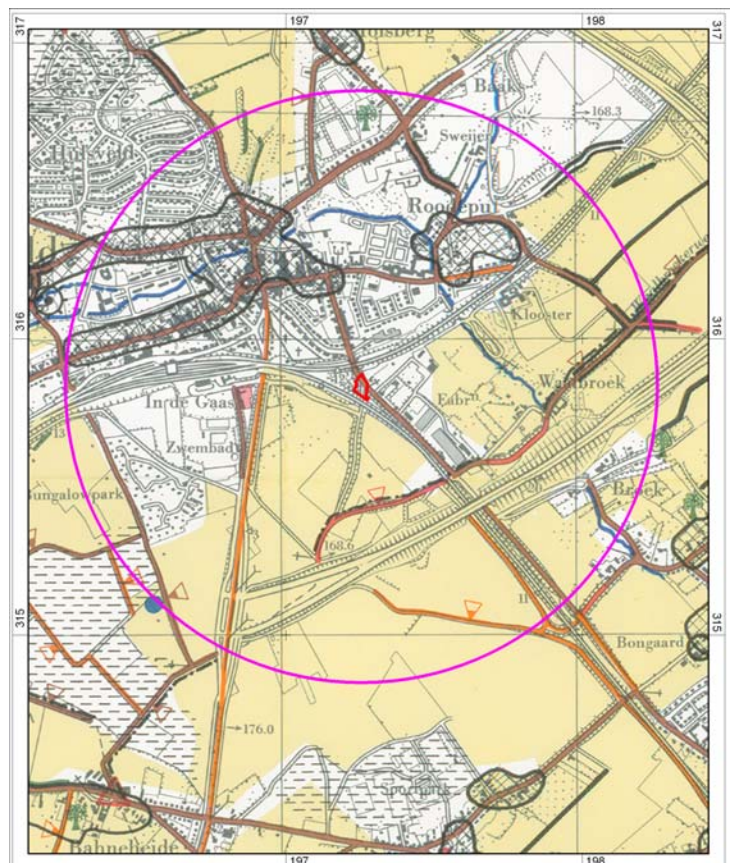
De oude kern van Simpelveld omvat een middeleeuwse vroenhof (herenhoeve) met daarnaast een zogenaamde eigenkerk (Franssen, 1966). Vroenhoven verwijzen naar het vroegmiddeleeuwse hofstelsels dat in Zuid-Limburg tussen 1200 en 1250 AD geleidelijk verdween. Eigenkerken zijn vaak de oudste vroegmiddeleeuwse kerken die zijn opgericht door grootgrondbezitters. Ook het patroniem St. Remigius wijst mogelijk op een oude, vroegmiddeleeuwse stichting

De Tranchotkaart (zie figuur 8) uit 1805 laat zien dat het plangebied in die tijd als bouwland in gebruik was en buiten de historische kern lag. Het maakte onderdeel uit van een groter bouwland-complex op het plateau van Bahneheide. Direct ten oosten liep destijds al een (holle) verbindingsweg tussen het beekdal met de nederzetting Simpelveld en het plateau. De huidige Kersboompjesweg is een restant hiervan. Ter hoogte van het plangebied kruiste deze een oost-west georiënteerde weg, de huidige Bocholtzerweg.



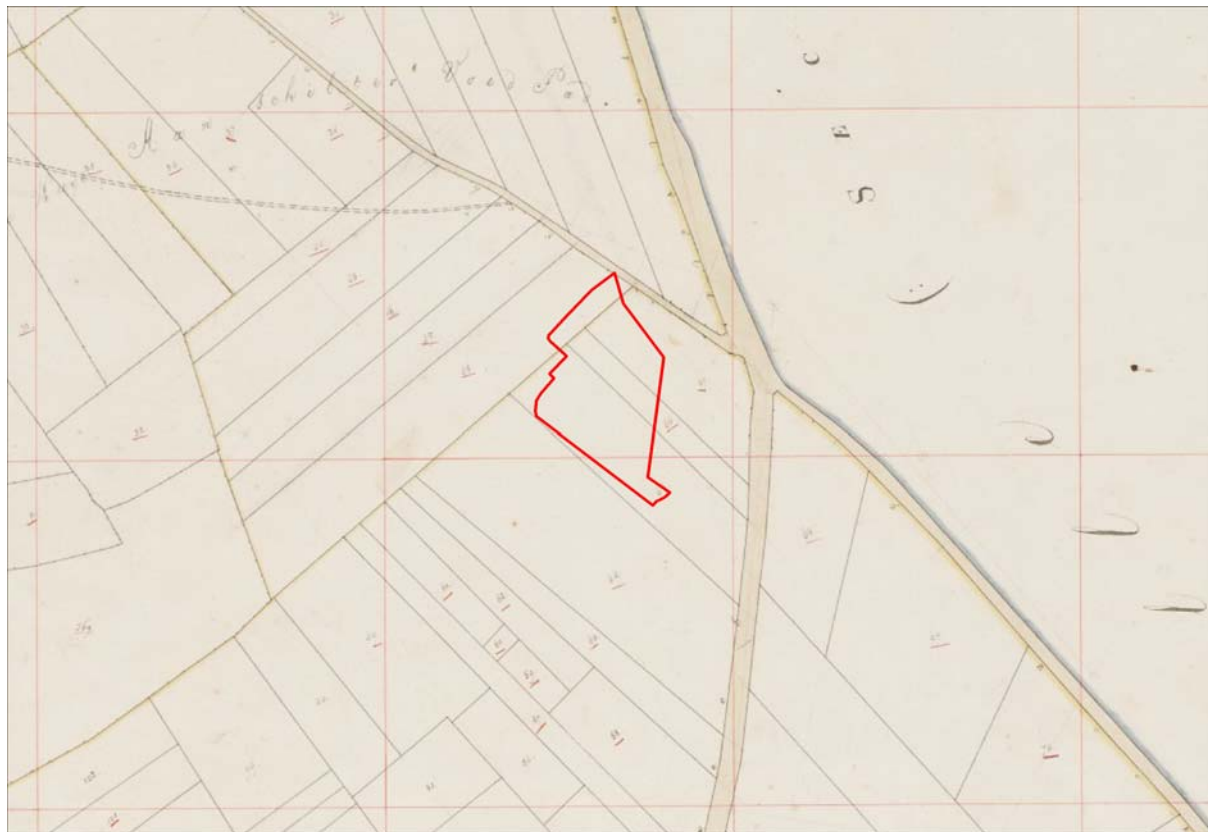
Figuur 8: Uitsnede uit de Tranchotkaart van 1805.

Volgens de kaart van Renes (zie figuur 9) ligt het plangebied buiten de oude kern en is de Bocholtzerweg ouder dan het middeleeuws verkavelingspatroon of gelijktijdig hiermee ontstaan. Met betrekking tot de Kersboompjesweg geeft Renes geen ouderdom. Dit is opvallend, aangezien deze weg in ieder geval van vóór 1805 dateert. Het holle karakter van de Kersboompjesweg wijst eveneens op een hoge en waarschijnlijk (pré)middeleeuwse ouderdom.



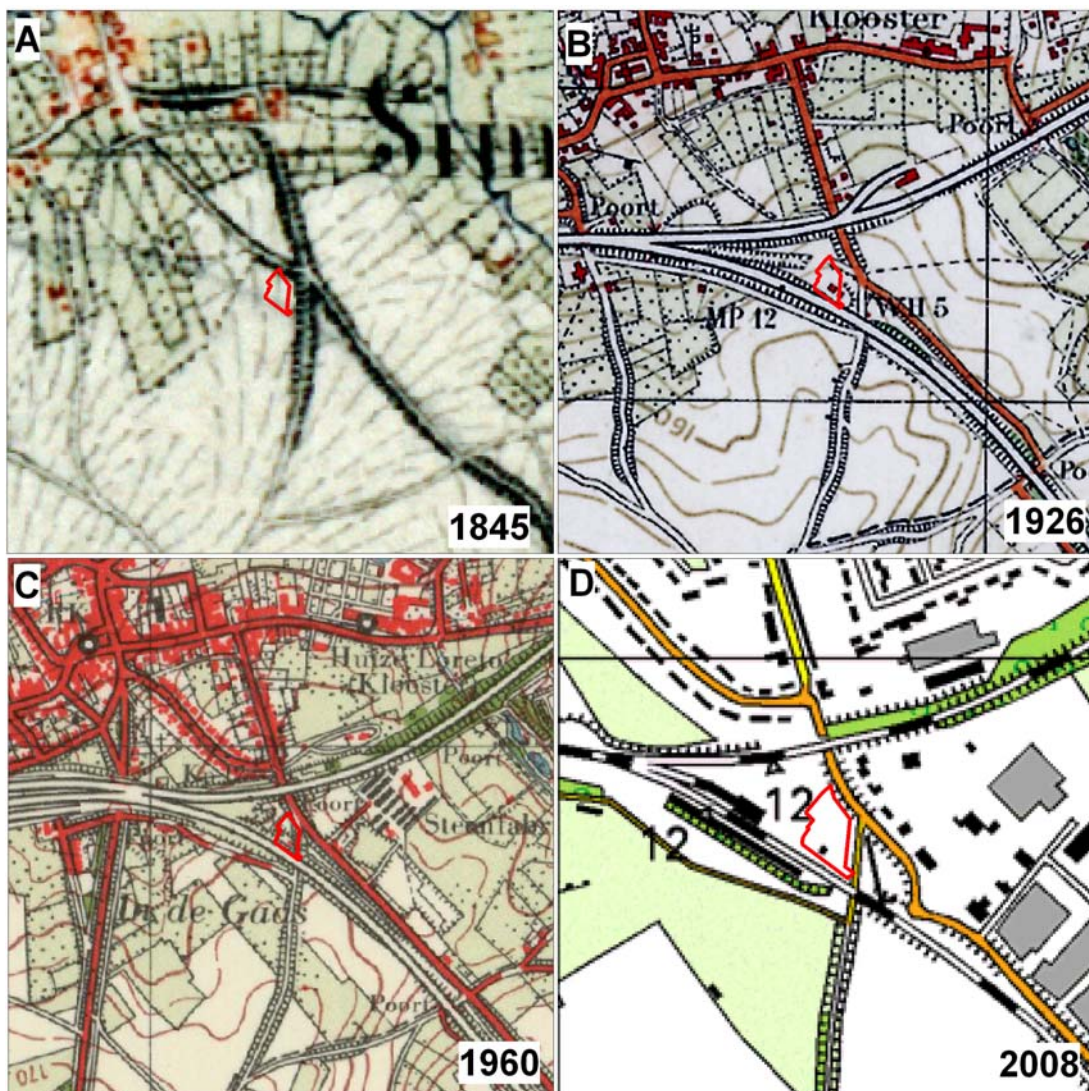
Figuur 9: Uitsnede uit de kaart met historische landschapselementen (naar Renes, 1988).

De kadasterkaart uit 1832 toont dat het plangebied destijds uit de percelen 65, 66, 67 en 118 bestond. Uit de aanwijzende tafels blijkt dat het plangebied in eigendom was bij Mehlkop, Bauman, Kreuwels en Scheelen en in gebruik was als bouwland. De kruising Kersboompjesweg -Bocholtzerweg ligt enkele tientallen meters ten oosten van het plangebied.



Figuur 10: Uitsnede uit de kadastrale kaart uit 1832

Figuur 11 toont achtereenvolgens topografische kaarten van het onderzoeksgebied uit 1845, 1926, 1960 en 2008. Op deze kaarten is te zien dat tussen 1805 en 1845 het landschap weinig is veranderd. Tussen 1845 en 1926 is het landschap ingrijpend veranderd door de aanleg van de spoorlijn Maastricht-Aken (1846-1853) en het mijnspoor Maastricht-Kerkrade (1872). Het plangebied ligt zodoende sinds 1872 ingesloten tussen beide spoorlijnen. Langs het spoortracé direct ten noorden van het plangebied bevinden zich bedrijfsgebouwen van de NS en een oude watertoren (rijksmonument). Het pand Kerboompjesweg 1 is in 1870 gebouwd als seinwachtershuis (mond. med. dhr. Zieltjens). Door de recente aanleg van de Vroenhovenweg is de oude spoorwegovergang van de Kersboompjesweg afgesloten. Na 1960 is ten oosten van het plangebied aan de overzijde van de Bocholtzweg particuliere woonbebouwing gerealiseerd en is de steenfabriek SIM opgericht. In de directe omgeving zijn sindsdien diverse leemontgrondingen verricht ten behoeve van de productie van baksteen. Zo ook ter plaatse van het oostelijke deel van het plangebied zelf, de huidige paardenwei (mond. med. dhr. Zieltjens). Na de aankoop van het onroerend goed in 2001 door de heer Zieltjens, zijn hier met behulp van een graafmachine opschoon- en egalisatiewerkzaamheden verricht.



Figuur 11: Uitsneden uit de topografische kaarten uit achtereenvolgens: 1845, 1926, +/-1960 en 2008.



Figuur 12: Zicht vanaf het hoger gelegen plangebied op de spoorlijn Maastricht-Aken en de Kersboompjesweg



Figuur 13: Het plangebied en de spoorlijn Maastricht-Aken, gezien vanaf de Kersboompjesweg

2.6 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Specifieke ligging (locatie)

Het plangebied ligt langs een historische verbindingsweg en op een afstand van circa 500 meter van de vroegmiddeleeuwse dorpskern van Simpelveld, op een met löss bedekt plateauhelling.

Verwachte perioden (datering)

Op basis van de bekende gegevens omtrent archeologische waarden in het gebied moet worden geconcludeerd dat voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten daterend vanaf het neolithicum tot en met de Romeinse tijd. Eventuele resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd bevinden zich naar verwachting lager op de dalhelling in het beekdak nabij de beekloop en/of in of de beide historische kernen. Hiervoor geldt een lage verwachting. Dit geldt eveneens voor archeologische resten uit het laat-paleolithicum en mesolithicum. Dergelijke resten worden eerder in de nabijheid van water en dus dicht langs de rand van het beekdal verwacht of juist hoger op de rand van het plateau.

Complextypen

Door de ligging van het plangebied op een lösshelling langs een beekdal, kunnen met name resten van landbouwnederzettingen of individuele huisplaatsen met omliggende erfstructuren worden aangetroffen. Sporen van grafvelden of individuele begravingen kunnen in dat geval niet worden uitgesloten. Nederzettingsresten uit het neolithicum, de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd variëren in oppervlakte van 200 tot enkele duizenden vierkante meters.

Uiterlijke kenmerken

Nederzettingsresten zullen binnen het plangebied uit vondststroeringen van aardewerk en/of vuursteen bestaan, uit opgevulde spoorvullingen (greppels, afvalkuilen etc.), organisch rijke bewoningslagen of fundamenten en bouwmaterialen (natuursteen, baksteen) in of in het geval van grondsporen direct onder de bouwvoor.

Mogelijke verstoringen

Door het gebruik als tuin en de bebouwing, de aanleg van de spoorlijn en de ontgrondingen door de nabijgelegen steenfabriek, zal aanzienlijke bodemverstoring zijn opgetreden. Na de koop van het onroerend goed in 2001, zijn ook door de huidige eigenaar, de heer Zieltjens, binnen het perceel en met name bij het opschonen en egaliseren van het huidige weiland mechanische grondwerkzaamheden verricht die een tot een verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel kunnen hebben geleid.

Vanwege de ligging van het plangebied op een lösshelling met een oorspronkelijke hellingshoek van 2 tot 5 % (hellingklasse B) en de bijbehorende bodemerosie, wordt in de toelichting op de archeologische verwachtings- en cultuurhistorische advieskaart (Verhoeven, 2007) de verwachte gaafheid van eventuele landbouwers vindplaatsen op hoog tot middelhoog gesteld

2.7 Onderzoeksstrategie

Tijdens het veldwerk moet allereerst worden vastgesteld hoe de bodem is opgebouwd, in hoeverre deze intact is en of hierin archeologische indicatoren aanwezig (kunnen) zijn.

Om de bodemopbouw zo exact mogelijk te kunnen bestuderen kan het beste gebruik gemaakt worden van een guts of een smalle edelmanboor met een diameter van 7 cm.

Indien blijkt dat de huidige grondbewerking tot in de natuurlijke bodem reikt en een goede vondstzichtbaarheid heerst, is een oppervlaktekartering het meest geschikt voor het opsporen van archeologische indicatoren. De meeste van de archeologische vondsten in de omgeving van het plangebied zijn immers gedaan als oppervlaktevondsten.

Indien een oppervlaktekartering niet mogelijk is of in onvoldoende mate effectief zal zijn, wordt (dubbel) nageboord met een edelmanboor met een diameter van 12 of 15 cm. Het hiermee opgeboorde materiaal wordt gezeefd op een zeef met een maaswijdte van vier millimeter en/of laagsgewijs afgesneden.

Binnen het plangebied zijn zes boorpunten verdeeld over een zo gelijkmatig mogelijk netwerk. Hierdoor wordt binnen het 0,23 hectare grote plangebied een boordichtheid bereikt van 26 boringen per hectare. Een dergelijke boordichtheid voldoet volgens de Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (SIKB, 2006), als zoekoptie om vindplaatsen in löss op te sporen (zoekopties A1/A6/C2/E1).

Zelfs met deze boordichtheid is op basis van booronderzoek nooit te garanderen dat alle typen archeologische resten kunnen worden opgespoord. De kans op het aantreffen van grondsporen is bijvoorbeeld aanmerkelijk groter indien een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd. Een dergelijke aanpak zou echter in dit stadium van het onderzoek een te zwaar middel vormen.

Van alle boorpunten wordt de NAP-hoogte bepaald.



Figuur 14: Het plangebied nabij boring 3, gezien in zuidelijke richting

3 Veldonderzoek

3.1 Verrichte werkzaamheden

- Positie boringen: regelmatige verdeling over het plangebied, zie figuur 17.
- Gebruikt boormateriaal: edelmanboor met een diameter van 7 cm.
- Totaal aantal boringen: 6
- Boordichtheid: 26 boringen per hectare
- Geboorde diepte: 1,0 – 1,2 m -mv
- Inmeten boorlocaties: GPS en meetlint
- Boorbeschrijving: Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB 5.1)
- Inspectie bodemontsluitingen en/of oppervlaktekartering: In verband met de begroeiing en bebouwing van het plangebied was geen oppervlaktekartering mogelijk

3.2 Resultaten en interpretatie booronderzoek

De ligging van de boorpunten is weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 17). De resultaten van het booronderzoek zijn opgesomd in bijlage 1. In totaal zijn zes boringen geplaatst, waarvan drie ter plaatse van het weiland op het noordelijke deel van het plangebied (boring 1, 2 en 3) en drie ter plaatse van de relatief hoog gelegen tuin met woning op het zuidelijk deel van het plangebied (boring 4, 5 en 6).

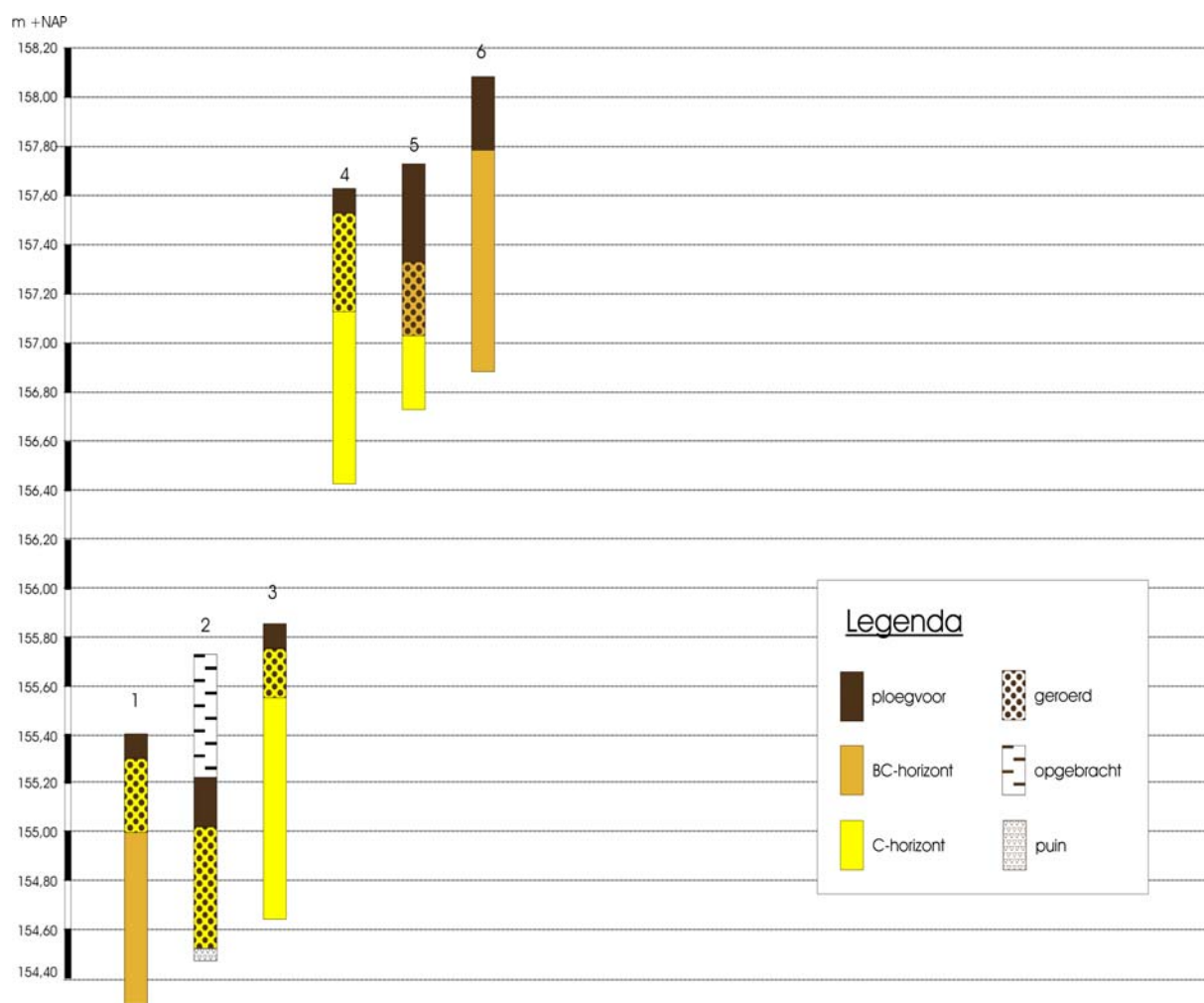
Ter plaatse van de boringen 1, 2 en 3 is geen oorspronkelijk bodemprofiel met een Bt-horizont of restant hiervan aangetroffen. Dit wijst erop dat dit deel van het plangebied in het verleden is afgegraven. Ter plaatse van boring 1 en 3 is de bodem tot 0,4 respectievelijk 0,3 m –mv geroerd. Te plaatse van boring 2 is een recente, 50 cm dikke kuilvulling aangetroffen met onderin een humusrijke laag waarin eveneens veel recente puinbijmengingen voorkomen. De onderliggende laag is sterk geroerd en bevat eveneens recent puin, vooral baksteenfragmenten. Deze boring moest op een diepte van 1,2 m –mv worden gestaakt vanwege de aanwezigheid van grof puin. De relatief grote hoeveelheid baksteenpuin doet vermoeden dat de afgraving van het terrein samenhangt met de voormalige activiteiten van de nabijgelegen steenfabriek SIM.

Ter plaatse van de boringen 5 en 6 is het restant van een BC-horizont aangetroffen; de verwachte Bt-horizont (briklaag) ontbreekt volledig. In boring 5 is de bodem tot een diepte van 70 cm –mv geroerd. In boring 4 ontbreekt ook de BC-horizont helemaal. De bodem is hier tot een diepte van 50 cm –mv sterk geroerd en bevat veel puinfragmenten en steenkooldeeltjes.

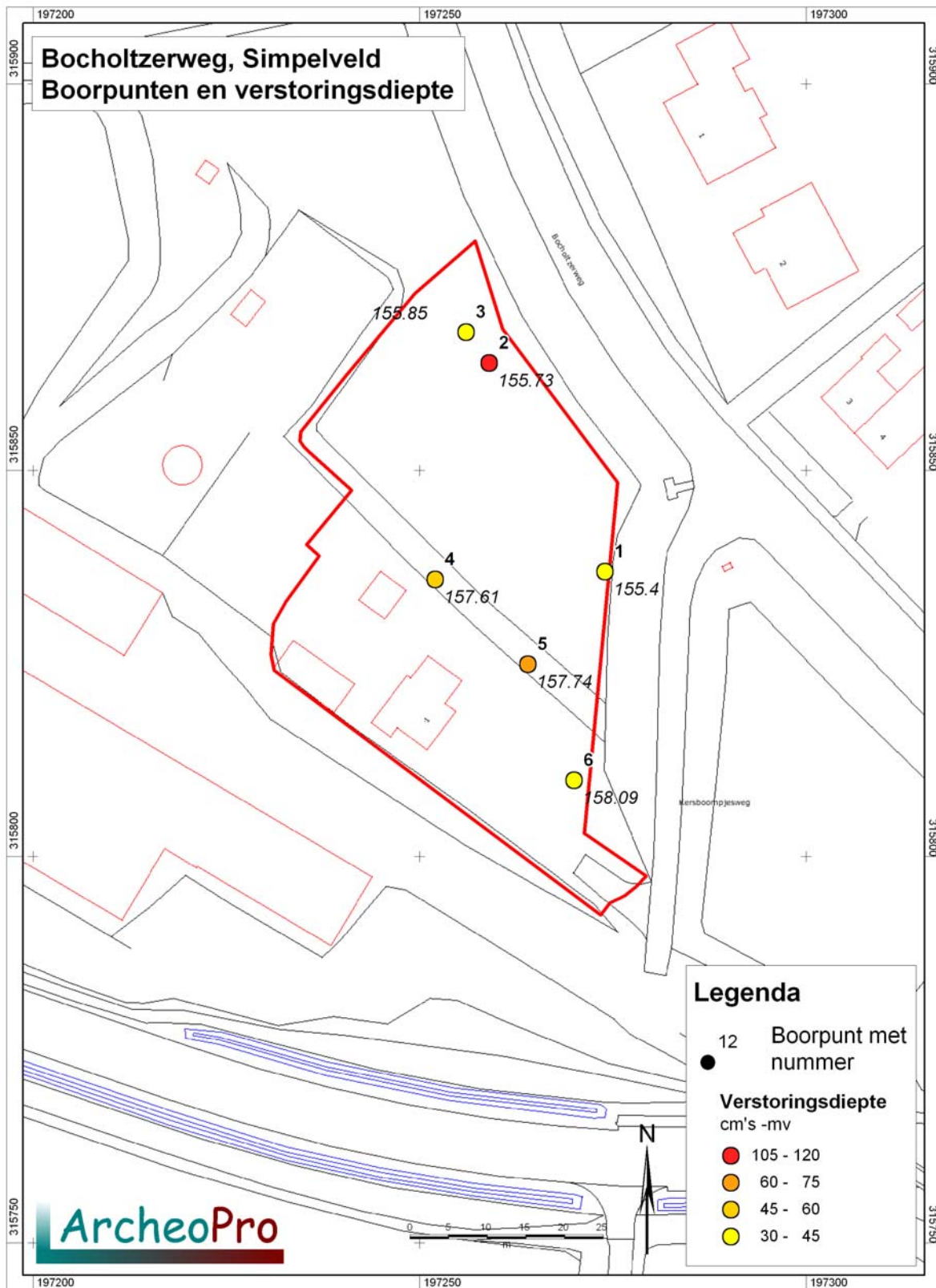
Tijdens de boorwerkzaamheden zijn geen relevante archeologische indicatoren of bewoningslagen aangetroffen. Opmerkelijk is wel de vondst van een koperen Duitse munt (5 Pfennig) uit 1917 in boring 5 op een diepte van circa 40 cm –mv (zie figuur 15). Deze vondst heeft echter geen archeologische betekenis en zal zijn verloren bij het verblijf in de tuin rondom het toenmalige seinwachterhuis.



Figuur 15: munt (5 Pfennig uit 1917) afkomstig uit boring 5 (40 cm –mv)



Figuur 16: Boorprofielen



Figuur 17: Boorpunten met verstoringsdiepten.

4 Conclusies en aanbevelingen (selectieadvies)

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor wat betreft de aanwezigheid van archeologische nederzittingsresten daterend vanaf het neolithicum tot en met de Romeinse tijd. Op basis van de ligging en het recente historische gebruik van het plangebied, is het oorspronkelijke bodemprofiel waarschijnlijk sterk verstoord.

Om de bodemopbouw en eventuele bodemverstoring in beeld te brengen, zijn binnen het plangebied zes boringen gezet met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm. Uit dit verkennend booronderzoek blijkt dat de bodem binnen het plangebied sterk verstoord is als gevolg van graafwerkzaamheden in de 19^e en 20^e eeuw tot een diepte van 30 tot 120 cm -mv. Het noordelijk deel van het plangebied (huidige weiland) is daarbij volledig afgegraven. De oorspronkelijk B-horizont ontbreekt hier volledig. Baksteenpuin wijst erop dat dit waarschijnlijk gebeurd is door toedoen van de voormalige steenfabriek SIM. Van het zuidelijke deel van het plangebied (huidige tuin met woning) is de top laag volledig verwijderd en resteert enkel nog plaatselijk het onderste deel van de oorspronkelijke B-horizont (boring 5 en 6). Aangenomen mag worden dat dit een gevolg is van de aanleg van de spoorlijn Maastricht-Aken en de bouw van het seinwachtershuis in 1870. Aannemelijk is dat hierbij ongeveer 1,0 tot 1,5 meter oorspronkelijke bovengrond is afgegraven.

Gezien de intensieve en omvangrijke (sub)recente verstoring van de bodem en het ontbreken van enige archeologische indicatoren, kan de archeologische verwachting voor het plangebied voor alle perioden worden bijgesteld naar laag. De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om ter plaatse van het plangebied archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden op voorhand rekening zou moeten worden gehouden.

In alle gevallen geldt dat indien archeologische materialen en/of sporen aangetroffen worden, deze gemeld dienen te worden bij de Minister (in de praktijk bij de RCE of de gemeente Simpelveld), conform de Monumentenwet 1988, laatste wijziging van 1 september 2007, paragraaf 7, artikel 53 en verder.

Verklarende woordenlijst:

BP: Before Present (present = 1950)

GPS: Global Positioning System

IVO: Inventariserend VeldOnderzoek

NAP: Nieuw Amsterdams Peil.

RCE: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

SIKB: Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Archeologische tijdschaal

Periode	Datering
Midden- en Laat Paleolithicum (oude steentijd)	250.000 - 9000
Mesolithicum (midden steentijd)	9000 - 4500
Neolithicum (nieuwe steentijd)	4500 - 2100
Bronstijd	2000 - 800
IJzertijd	800 - 12 v. chr.
Romeinse tijd	12 v chr. - 500 n. chr.
Vroege middeleeuwen	500 - 1000
Volle middeleeuwen	1000 - 1250
Late middeleeuwen	1250 - 1500
Nieuwe tijd	1500 - heden

Bronnen

Grote historische Provincie Atlas van Nederland; deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857 1:50.000. Topografische dienst Wolters Noordhoff Groningen 1990

Grote historische topografische Provincie Atlas Limburg; 1894-1926 1:25.000. Nieuwland Tilburg 2006

Grote topografische atlas van Nederland 1:50.000 Deel 4 Zuid-Nederland. Topografische dienst. Wolters Noordhoff Groningen 1997

Kadastrale minuut 1830 met aanwijzende tafels, (www.watwaswaar.nl)

Kadaster Topografische Dienst, Top25Raster, Top10Vector, GBKN kaarten, Emmen 2008

Luchtfoto, <http://maps.google.nl>

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, IKAW 2 (Indicatieve kaart Archeologische Waarden), Amersfoort.

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, AMK (Archeologische monumentenkaart), Amersfoort.

Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, ARCHIS II (Archeologisch Informatie Systeem), <http://archis2.archis.nl/>

Rijkswaterstaat, Servicedesk Data, AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), Delft.

Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Stichting voor Bodemkartering: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen, 1989

Stichting voor Bodemkartering, Geologische kaart van Nederland 1:50.000. Wageningen, 1968.

Tranchot en v. Muffling, Kartenaufnahme der Rheinlande 1803-1820

Twaalf provinciën 2007. Atlas van topografische kaarten. Nederland 1955-1965. Uitgeverij twaalf provinciën. Landsmeer.

Literatuur

Arts, N., A. Huijbers, K. Leenders, J. Schotten, H. Stoepker, F. Theuws en A. Verhoeven, 2007, De middeleeuwen en vroegmoderne tijd in Zuid-Nederland, NOaA hoofdstuk 22 (versie 1.0), (www.noaa.nl)

Bakker, H. De en J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. Wageningen

Berkel, G. van & K. Samplonius 2006: Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie, Utrecht.

Cate, J. A. M. ten. A. F. van Holst, H. Kleijer en J. Stolp, 1995. Handleiding bodemgeografisch onderzoek; richtlijnen en voorschriften. Deel A: Bodem. Wageningen, DLO-Staring Centrum. Technisch Document 19A.

Franssen, G.H., 1966. Schets van de geschiedenis van Simpelveld en Bocholtz. De Maasgouw 85, 161-188

Gaauw, P. van der, M. de Grooth, J. Hoevenberg, L. van Hoof & H. Stoepker, 2007. Evaluatie en synthese van het in Limburg tussen 1995 en 2006 uitgevoerde onderzoek (www.limburg.nl)

Louwe Kooijmans e.a., 2005. De prehistorie van Nederland.

Renes, J., 1988. De geschiedenis van het Zuidlimburgse cultuurlandschap, Maastricht.

Verhoeven, M.P.F., 2007: Hoog, middelhoog en laag, een archeologische verwachtings- en cultuurhistorische advieskaart voor de Parkstad Limburg gemeenten en de gemeente Nuth, Weesp (RAAP-rapport 1483)

Verhoeven, M. 2007. Plangebied bedrijventerrein Bocholtzerweg te Simpelveld, gemeente Simpelveld. Archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek en visuele inspectie. RAAP-notitie 2149

Verhoeven, M. 2007. Plangebied bedrijventerrein Bocholtzerweg te Simpelveld, gemeente Simpelveld. Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). RAAP-notitie 2445

Bijlage 1: Boorbeschrijving

Algemene kopgegevens	
Soort boring	BAR
Projectnummer	09-247
Projectnaam	Kersboompjesweg 1
Deelgebied	Nvt
Organisatie	ArcheoPro
CIS-code	38320
coördinaatsysteem	RD2000
Coördinaatsysteemdatum	ETRS89
Locatiebepaling	GPS en meetlint
Referentievlak	NAP
Bepaling maaiveldhoogte	AHN
Boormethode	Edelman
Boordiameter	7 cm
Opdrachtgever	De heer H. Zieltjens

Posities van de boringen (boorlocaties)			
Boornummer	XCO	YCO	MA, M's tov NAP
1	197274	315837	155.40
2	197259	315864	155.73
3	197256	315868	155.85
4	197252	315836	157.61
5	197264	315825	157.74
6	197270	315810	158.09

Boorbeschrijving volgens ASB 5.1																			
Boor Nr	LDO	Lithologie						Kleur			Overige kenmerken								
		GD	BK	BS	BZ	BG	BH	HK	TK	IK	VLK	CO	TL	VS	SST	BHN	BI	GI	AIS
1	10	L			1		3	BR		DO						BHA		LSS	BST, SKO
	40	L			1			GE	BR	LI	DOBR					BHC	ROG	LSS	BST, SKO
	110	L			1			GE	BR	LI						BHC		LSS	
2	50	L			1		3	GE	BR							BHC	OPG	LSS	BST, SKO
	70	L			1			BR		DO	GEBR					BHA		LSS	BST, SKO, PUI, KST
	120	L			1			BR			GEBR					BHC	ROG	LSS	BST, SKO, PUI
	125	P																	
3	10	L			1		3	BR		DO						BHA		LSS	BST, SKO
	30	L			1			GE	BR	LI	BR					BHC	ROG	LSS	BST, SKO
	120	L			1			GE	BR	LI						BHC		LSS	
4	10	L			1		3	BR		DO						BHA		LSS	BST, SKO
	50	L			1			GE	BR	LI	DOBR					BHC	ROG	LSS	BST, SKO
	120	L			1			GE	BR	LI						BHC		LSS	
5	40	L			1		3	BR		DO	GEBR					BHA		LSS	BST, SKO, MXX
	70	L			1			BR		LI	DOBR					BHBC	ROG	LSS	BST, SKO
	100	L			1			BR		LI						BHBC		LSS	
6	30	L			1		3	BR		DO						BHA	BOV	LSS	SKO, BST
	120	L			1			BR		LI						BHBC		LSS	

Betekenis van de afkortingen:

LDO – Onderzijde boortraject

Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen en Z = zand, P = puin

Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ = bijmengsel zand, BG = bijmengsel grind, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR = oranje,

PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.

TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).

IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker

VLK = Vlekken (V): 2^e en 3^e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig, 3 = veel

Overige kenmerken:

CO = Consistentie (C): ZSL=zeer slap, SLA=slap, MSL=matig slap, MST=matig stevig, STV=stevig

PLH = plantenresten (PL0 = geen, PL1 = spoor, PL2 = weinig, PL3 = veel)

VS = veensoorten

LG = laaggrens; BSE = basis scherp, BGE = basis geleidelijk, BDI = basis diffuus

TL = trends in de laag; FUA = naar boven toe fijner, TOH = aan de top humeus

SST = Sedimentaire structuren; STKL = kleilagen, STLL = leemlagen, FLA = fijn gelaagd

BHN = Bodemhorizont; BHA = A-horizont, BHAA = esdek, BHB = B-horizont, BHC = C-horizont

BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, ROG = rommelig, VRG = vergraven

GI = Geologische interpretaties; LSS = löss, COL = colluvium, ALL = alluvium, DEZ = dekzand

AIS = Archeologische indicatoren; BST = baksteen, SKO = steenkool, HKF = houtskool fijn verdeeld,

HKB = houtskoolbrokken, AWF = aardewerkfragmenten, VKL = verbrande klei, SVU =

vuursteenfragmenten, MXX = metaal, LST = leisteen, KST = kalksteen ("mergel")